

Marxilainen pyhäkoulu jatkuu

su. 27.11.2016 Hermannin kerholla klo 17.00

Työkansan yhtenäisyyden tärkeimmän perustan muodostaa tieteellinen maailmankatsomus. Kapitalisminvastaiselle luokkataistelulle yhtenäinen tieteellinen maailmankatsomus antaa pitkän aikavälin suunnan, auttaa jäsenilemään oikein ajan kysymyksiä ja luo työväenluokalle yhtenäisen arvomaailman. Siksi tutkimme marxilaista maailmankatsomusta sunnuntai-iltaisin Helsingissä Hermannin kerholla os. Hämeentie 67, klo 17.00.

Kokoonnumme seuraavan kerran su. 27.11.2016. Tässä opintoillassa (su. 27.11.) aiheesta "Ihmisyhteiskunnan historialliset muodot" **Juha Kieksin jäsennyksen mukaan alustaa Heikki Männikkö**. Tämän jälkeen kokoonnumme loppuvuoden aikana vielä seuraavasti: su. 11.12.-16.

Keväällä saimme valmiiksi dialektista materialismia käsittelevän vihkosen ensimmäisen painoksen. Nyt syksyn ja loppuvuoden aikana jatkamme historiallisen materialismin käsittelyä ja syvennämme historiallisen materialismin opintoaineiston tuottamiseen liittyviä tietoja. Tarkoitus on saada se valmiiksi v. 2017 alkuun mennessä.

Seuraavan opintoillan (27.11.) alustusrungon löydät Kommunistien Liiton kotisivuilta (www.kommunistienliitto.com) etusivun ilmoituksesta avautuvasta "lisätietoja" linkistä.

"Marxilainen pyhäkoulu" jatkuu

Työväenluokan toiminnalle tieteellinen maailmankatsomus antaa pitkän aikavälin suunnan. Se on meille yhtenäisen toiminnan perusta ja auttaa jäsenilemään oikein ajan kysymyksiä. Siksi tutkimme marxilaista maailmankatsomusta sunnuntai-iltaisin Helsingissä Hermannin kerholla os. Hämeentie 67, klo 17.00.

Kokoonnumme seuraavan kerran su. 27.11.2016. Silloin käsittelemme aihetta: **"Ihmisyhteiskunnan kehityksen historialliset muodot"**. **Juha Kieksin jäsennyksen perusteella aiheesta alustaa Heikki Männikkö**. Tämän Juha Kieksin laatiman alustusrungon löydät Kommunistien Liiton etusivun ilmoituksesta avautuvan linkin kautta.

Loppuvuoden aikana kokoonnumme seuraavasti: su 11.12.-16.

Keväällä saimme valmiiksi dialektista materialismia käsittelevän vihkosen ensimmäisen painoksen. Nyt loppuvuoden aikana jatkamme historiallisen materialismin käsittelyä ja syvennämme historiallisen materialismin opintoaineiston tuottamiseen liittyviä tietoja. Tarkoitus on saada se valmiiksi v. 2017 alkuun mennessä.

Sopivia perusteoksia historiallisen materialismin ja tämän aiheen opiskeluun ovat mm. seuraavat teokset: Marx ja Engels: **Kommunistinen manifesti**; M.Iovtšuk, T. Oizerman, I. Štšipanov: **Filosofian Historia** (Progress, 1982); Viktor Afanasjev: **Filosofian alkeet** (Progress, 1976); siv. 182-217; **Marxilais-Leniniläisen filosofian perusteet** (Progress) siv. 333-355; Nevalainen- Peltonen: **Kansantaloustiede**.

Järj. Kommunistien liitto ja DSL:n Opintokeskus.

Ihmisyhteisöjen historialliset muodot

Kuten useaan kertaan aiemmin on todettu, aineellisten hyödykkeiden tuotantotapa on kaikkien yhteiskuntasuhteiden perusta. Se määrittelee myös ihmisyhteisöjen historialliset muodot; suvut, heimot, kansat ja kansakunnat.

Suku ja heimo luokattoman ihmisyhteisön historiallisina muotoina

Luokkayhteiskuntaa edeltäneen kauden ihmisyhteisön perusmuotoja olivat suku ja heimo. Suku on luokkayhteiskuntaa edeltäneen yhteiskunnan ensimmäinen tuotannollinen, sosiaalinen ja etninen yhteisö. Suvulla oli yhteinen alkuperä, kieli, tavat, uskomukset ja kulttuuri. Suku perustui verisukulaisuuteen. Suvun taloudellinen perusta oli alkukantainen yhteisöomistus ja tuotteiden tasasuhtainen jako.

Heimo taas oli sukua laajempi yhteisö, johon kuului jäseniä muutamista kymmenistä aina tuhansiin saakka. Heimoon kuului useita sukuja. Jokainen suku oli itsenäinen yhteiskuntataloudellinen muodostuma. Samaan aikaan heimo muodosti uuden yhteiskunnallisen omistusmuodon. Suvun omaisuuden ohella muodostui heimon omaisuutta (alue). Vähitellen syntyi tarve hallita koko heimoa ja ilmaantui heimopäälliköitä, poppamiehiä ja erilaisia hallintoelimiä kuten heimoneuvosto.

Suku- ja heimoyhteisö mahdollisti taloudellisen toiminnan ja edisti ihmisten yhteen liittymistä. Se loi otolliset olosuhteet tuotannollisen kokemuksen ja kulttuurin säilymiselle ja kartuttamiselle sekä kielen kehittymiselle. Samaan aikaan verisukulaisuussuhteet kuitenkin rajoittivat ihmisten siirtymistä paikasta toiseen ja taloudellisten suhteiden kehitystä.

Suku- ja heimojärjestelmän ristiriitaisuuksien kärjistymisen johti lopulta tämän yhteisömuodon poistumiseen ja korvaantumiseen uudella.

Heimojen muodostuminen pani alulle yhtenäisen monitoiminnallisen yhteisön jäsentymisen. Heimo suoritti kuitenkin vain osan yhteiskunnallisista tehtävistä joten se sai aikaan etnisen yhteisyyden erottumisen välittömästi taloudellisista toiminnoista.

Luokkien synty ja ihmisyhteisömuotojen muuttuminen

Vähitellen alkoi syntyä yhteiskunnallinen työnjako. Karjanhoito erosi maanviljelyksestä, syntyi käsityöläisiä. Yhteiskunnallisen työnjaon myötä syntyi vaihtosuhteita ja omistussuhteiden eriarvoisuus. Heimoyhteisön tuli tiensä päähän.

Uusi yhteisömuoto ei pohjautunut enää verisukulaisuuteen vaan ihmisten välisiin alueellisiin yhteyksiin. Ihmiset kuuluivat eri sukuihin, mutta heitä sitoi toisiinsa taloudellisen toiminnan luonne, kauppa- ja muut taloudelliset suhteet. Tämä uusi ihmisyhteisömuoto oli kansa.

Kansa muodostui alkukantaisten yhteisösuhteiden tilalle tulleiden luokkakantaisten tuotantosuhteiden perustalle. Samalla kansaan kuuluvia ihmisiä sitoi yhteen yhteinen asuinalue, kieli, mentaliteetti, kulttuuri ja elintavat. Talous muuttui alkeellisesta kollektiivitaloudesta henkilökohtaiseksi yksityisomaisuudeksi. Kansan muodostuessa hävisi vähitellen talouselämän välitön yhteys laajempaan ihmisyhteisömuotoon. Heimoa kehittyneempänä ihmisyhteisömuotona kansa nopeutti tuotannon kehittymistä sekä tuotannollisen kokemusten ja kulttuurin karttumista ja vaihtoa.

Tämäkin ihmisyhteisömuoto kävi lopulta rajoitteeksi aineellisen tuotannon ja vaihdon kehittämiseksi. Patriarkaalisesta luontaistalouden tilalle syntyi tavarantuotanto. Kapitalistiset tavarantuotantosuhteet poistivat erillisten talousalueiden taloudellisen pirstoutuneisuuden ja lujittivat tiettyyn kansaan ja siihen läheisessä yhteydessä olevien kansojen väestön välisiä yhteyksiä, edistivät yhteisen kielen ja kulttuurin syntyä ja yhdistivät ihmisiä kestävämpiin yhteistöihin, kansakuntiin. Marx totesikin: ”Kansakunnilla oli yksi laki, yksi kansallinen luokkaetu, yksi tulliraja”. [Marx-Engels, Valitut teokset III osassa, 1. osa s. 98-99, kl Edistys. Moskova].

Keskitetyn valtion muodostuminen saattoi tapahtua myös nopeammin ilman, että eri kansat ehtivät yhdistyä kansakunnaksi. Tällainen monikansallinen valtio saattoi syntyä, kun kansakuntien hallitsevat luokat keskitettyyn valtiovaltaan nojaten alistivat valtaansa tavallisesti alemmalla kehitystasolla olevia kansoja. Monikansallisessa valtiossa yhdistämisen johtavaksi voimaksi tullee kansalla oli yleensä johtava asema. Monet porvarilliset valtiot muuttuivat maailmaa jakaessaan 1800-luvulla monikansallisiksi valtioiksi. Kaikissa tapauksissa kansakunnat muodostuivat kuitenkin kapitalististen tuotantosuhteiden perustalle.

Kansakunnan olemassaolo edellyttää talouselämän yhtenäisyyttä. Kansakunta on sellainen ihmisten pysyvä yhteisyys, jota sitoo yhteinen kieli, yhteinen alue, yhtenäinen talouselämä ja yhteiset yhteiskunnallisen mentaliteetin erikoisuudet. Tämä mentaliteetti on vakiintunut tietyn kansan kulttuurin erikoispiirteissä, jotka erottavat sen kulttuurin muiden kansojen kulttuurista.

Kansakuntien muodostuminen edisti feodalismia häviämistä ja kapitalismin vakiintumista. Kapitalismille kävivät lopulta ahtaaksi kansallisetkin puitteet, kuten tänä päivänä saamme huomata. Kapitalismi luo sekä kansalliset että maailmanmarkkinat ja tämä saa aikaan taloudelliset yhteydet kaikkien kansakuntien välille muuttaen lopulta kapitalismin yleismaailmalliseksi talousjärjestelmäksi.

Tämä kapitalismin kehitys johtaa ristiriitoihin kahden eri suuntaan vaikuttavan tendenssin ilmaantumisen vuoksi. Ensimmäinen tendenssi on kansakuntien muodostuminen, kansallisen elämän syntyminen, taistelu feodaalista pirstoutumista vastaan ja taistelu esikapitalistisia ihmisten painostusmuotoja vastaan. Toinen tendenssi on kansakuntien välisten taloudellisten yhteyksien lujittaminen, kansallisten raja-aitojen purkaminen, jonka suorittaa kansainvälinen pääoma. Lenin kirjoitti: ” Kumpikin tendenssi on kapitalismin yleismaailmallinen laki. Ensimmäinen on vallitseva kapitalismin kehityksen alussa, jälkimmäinen on luonteenomaista kypsyyneelle, sosialistiseksi yhteiskunnaksi muuttumistaan kohti kulkevalle kapitalismille. [V.I. Lenin, Valitut teokset (10 osassa), osa 5 s. 48].

Tämä kahden tendenssin välinen ristiriita näkyy hyvin tämän päivän politiikassa erityisesti Euroopassa ja Amerikassa nationalismin nousun ja globalisaation edistämisen ristiriidassa. Taloudelliset tuotantosuhteet kuitenkin ajavat kapitalismia yhä syvempään globalisaatioon.

Sosialismiin siirryttäessä tilanne muuttuu. Kansakuntien erot ovat samat kuin kapitalismissa, mutta sosialismissa kansakunnan eivät enää jakaudu vastakkaisiin luokkiin. Kansallinen yhtenäisyys ei enää ole ristiriidassa kansakuntien yhteistyöhön perustuvan yhtenäisyyden kanssa.

Koska maapallon taloudellinen kehitys on epätasainen, tälläkin hetkellä maailmassa tavataan kaikkia mainittuja ihmisyyhteyksityyppejä

Kansalliset suhteet kapitalismin aikana

Kansakuntien muodostaminen sai aikaan kansallisuuskysymyksen, jonka kehitys kapitalismissa voidaan jakaa kolmeen vaiheeseen.

- (1) Feodalismia rapautumisen ja kapitalismin syntyminen vaihe, kansakuntien muodostumisen vaihe, jolloin kansakuntien muodostumisprosessin johdossa oli tavallisesti porvaristo (n. 1600-1700-luvut). Euroopassa kansallisten vapautussotien ja vallankumousten ensimmäinen vaihe.
- (2) Kapitalismin leviämisen, maailmanjärjestykseksi muuttumisen ja imperialismien syntyminen vaihe (1800-luvun loppu-1900-luvun alku). Kehittyneet kapitalistimaat jakoivat maailman keskenään ja synnyttivät siirtomaajärjestyksen. Kansallisten vapautusliikkeiden kausi.
- (3) Imperialistisen siirtomaajärjestelmän luhistumisen kausi. Kansakuntien muodostumisprosessi on tapahtunut pääosin koko maailmassa.

[Onko tämä jako enää relevantti. Ainakin pitäisi tarkastella mitä sosialismin romahtaminen ja globalisaatio tarkoittavat tämän asian kannalta].

Nousevan kapitalismin liikkeet olivat feodalismia vastaisia. Porvaristo ja kansanjoukot taistelivat yhdessä feodalismia vastaan. Imperialismin kaudella alistettujen ja riippuvaisten maiden kansat kävivät taisteluun

riippumattomuutensa puolesta. Kansallisuuskysymys ilmentää tällöin työväenluokan, tietyn porvariston osan ja muiden edistykseellisten voimien selkkausta imperialistista porvaristoa vastaan.

Kukin kansalliseen liikkeeseen osallistuva luokka asennoituu kansalliseen liikkeeseen omista lähtökohdistaan käsin. Kansallinen porvaristo pyrkii pystyttämään siirtomaasorron sijalle oman herruutensa kun taas työväenluokan edut vaativat kaikkien sortomuotojen hävittämistä mukaan lukien kansallisuussorto.

Kapitalismin aikana kaikki yhteiskunnalliset liikkeet saavat poliittisen luonteen koko suoraan tai välillisesti. Kapitalismin poliittinen toiminta on kehittynyt kansallisissa muodoissa. Aatteellinen elämä kehittyy kansalliselta näkökannalta katsottuna porvarillisen nationalismin ja proletaarisen internationalismin välisen taistelun perustalta.

Porvarillinen nationalisti näkee kaikki yhteiskunnalliset edut kansallisten etujen kannalta. Maan sisällä se ilmenee luokkien vastakkaisuuden ja luokkaetujen kieltämisenä. Suhteessa muihin kansoihin se ilmenee oman kansallisen ylistämisenä ja usein aikansa eläneiden sosiaalisten ja poliittisten instituutioiden ja tapojen ylistämisenä muiden kansojen tai kansakuntien kustannuksella.

Nationalismi voi ilmetä myös niin, että vastustetaan laajaa kansojen ja kansakuntien välistä yhteistyötä tai niin, että vastustetaan historiallisesti edistykseellistä kansakuntien lähentymisprosessia ja joidenkin kansakuntien sulautumista toisiin, vaikka tämä tapahtuisikin luonnollista tietä maan taloudellisen kehityksen kuluessa. Äärimmäisenä ilmenemismuotona nationalismi muuttuu sovinismiksi esimerkkinä rotuviha.

Nationalismi on erottamattomassa yhteydessä kosmopolitismiin joka on ulkoisesti nationalismin vastakohta. Nationalismi liioittelee kansallisia erikoisuuksia ja kosmopolitismi kiistää niiden oleellisen merkityksen. Kosmopolitismi pyrkii maiden välisten taloudellisten yhteyksien kansainvälistämiseen, pääoman kansainvälistämiseen. Kosmopolitismi puolustaa muiden kansojen taloudellista ja siten myös poliittista orjuuttamista.

Porvarillisen nationalismin vastakohta on proletaarinen internationalismi joka kuvastaa työväenluokan perusetuja, olemusta ja vapaustaistelun luonnetta. Internationalisti on isänmaanystävä ja patriootti toisin kuin kosmopoliitti tai nationalisti. Työväenluokka ilmentää kansan todellisia etuja. Työväenluokka ei voi olla syrjässä aikakautensa kansallisista liikkeistä, sillä sen on aktiivisesti kamppailtava porvarillis-nationalistisia virtauksia ja ryhmiä vastaan.

Porvarilliset ideologit kiistävät luokkakantaisen lähestymistavat kansalliskysymykseen. He pitävät kansakunnan synnyn lähteenä kansallista ideaa, yhteenkuuluvuutta yms. He eivät tunnusta taloudellisten seikkojen merkitystä kansan ja kansakunnan synnyssä.

Porvarilliset ideologit asettavat kansakunnan luokkien yläpuolelle. Näin he poistavat eron edistykseellisten ja taantumukseellisten liikkeiden väliltä ja lietsovat nationalismia yrittäen näin hajottaa imperialismiin vastaista taistelua. Todellisuudessa luokkien ja luokkaeroavaisuuksia synnyttävien syiden hävittäminen on perusedellytys kansallisten eroavaisuuksien vähitellen tapahtuvalle häviämislle tulevaisuudessa.

Perhe

Perhe on monimutkainen ja omintakeinen ihmisyyhteisö, jossa luonnolliset ja sosiaaliset tehtävät punoutuvat kiinteästi toisiinsa. Näistä sosiaaliset tehtävät ovat vallitsevia. Luokkayhteiskunnassa perheen yhteiskunnallisia tehtäviä on kolme:

- (1) Sukupuolten välisten suhteiden sääntely, jota toteutetaan yhteiskunnassa vallitsevan talouden pohjalta sekä oikeusnormien avulla.
- (2) Jälkipolven tuottaminen ja kasvattaminen eli työvoiman uusintaminen
- (3) Kotitalouden hoitaminen ja perheenjäsenten kotihuollon järjestäminen

Perhe on siis kiinteässä yhteydessä koko yhteiskuntasuhteiden järjestelmään. Luokkayhteiskunnassa perhe on taloudellinen perussolu. Se kuuluu myös ideologisten ja henkisten suhteiden järjestelmään.

Perhe on historiallinen kategoria. Se on muuttunut ja kehittynyt tuotantotavan ja koko yhteiskuntasuhteiden järjestelmän muuttumisen ja kehittymisen myötä. Sukujärjestelmään edeltäneelle alkukantaiselle laumalle oli ominaista sääntelemättömät sukupuolisuhteet, eikä perhettä sellaisenaan ollut olemassa.

Perhe sosiaalisena ilmiönä syntyi alkukantaisessa yhteiskunnassa. Matriarkaalisella kaudella se oli ryhmäavioliitto, jolloin kaikki suvun naiset olivat toisen suvun kaikkien miesten mahdollisia vaimoja. Lapset eivät tunteneet isäänsä. He kuuluivat äidin perheeseen.

Vähitellen kehittyi pareittaisperhe eli erillisten pariin sattumanvarainen ja sitten melko pysyvä yhdyselämä. Pareittaisperheellä ei ollut omaa taloutta. Pareittaisperheen syrjäytti monogaminen eli yksiavioinen perhe. Samassa yhteydessä siirryttiin matriarkaalisesta patriarkaaliseen kauteen. Perheen pääksi tuli isä. Perheellä oli omaisuutta, joka periytyi isältä lapsille.

Antagonistisen luokkayhteiskunnan synnyttyä perheen kehitys liittyi kiinteästi yksityisomistuksen ja riistosuhteiden kehitykseen. Orja- ja feodaaliyhteiskunnassa orja ja talonpoika saivat perustaa perheen vain isäntänsä suostumuksella. Näissä yhteiskunnissa oli ominaista perheenpään rajoittamaton valta vaimoon, lapsiin ja omaisuuteen sekä naisen sorrettu asema.

Epätasa-arvoisuus säilyi kapitalismiin siirryttäessä. Porvariperheen tärkein tarkoitus oli rikkauksien kartuttaminen ja niiden siirtäminen jälkipolville. Porvarisperhe perustui usein järkiavioliittoon eli eräänlaiseen kaupantekoon. Tarkoitus oli lisätä pääomaa ja turvata menestyminen yhteiskunnassa.

Eriarvoisuus oli olemassa myös kapitalismissa elävissä työläisperheissä. Vaikka työläisperheet rakentuivatkin kumppanien keskinäisen rakkauden, kunnioituksen ja yhteistyön pohjalle naisen asema pienempipalkkaisena runsaine kotitöineen oli rankempi. Porvarillinen moraalit ja uskonto pitivät yllä tätä epätasa-arvoa.

Sosialistissa maissa perhe poikkesi laadullisesti aikaisemmista perhetyypeistä. Sosialismissa naiset tulivat mukaan yhteiskuntaelämän kaikille aloille. Valtio otti myös aiempaa suuremman roolin lasten kasvatuksesta. Toki sosialisminkin aikaan oli nähtävissä menneisyyden jäänteitä, jotka aiheuttivat epätasa-arvoa sukupuolten välille.